

Korte reflectie op reactie Wake Up!

Deze korte reflectie gaat kort in op de reactie die de auteurs van *Wake Up!* gaven op mijn recensie over hun boek op indekerk.be. Gemakshalve geef ik de punten waarop zij in mijn recensie reageren hieronder (anderen punten blijven onaangeraakt) numeriek weer:

1. Scheiding Israël-gemeente: Mijn opmerking hierover is verbonden met mijn reactie op punt 5. De auteurs verduidelijken dat volgens hen '[d]e Gemeente in het Oude Testament al bestond en Israël in het Nieuwe Testament niet ontbreekt'. Dit is exact waarop de uitspraak doelt dat *Wake Up!* de scheiding tussen Israël en de gemeente en tussen het OT en NT verlangt weg te nemen. Kortom: het werk richt zich op *onderscheid* en niet op *scheiding*.

2. Het boek Jubileeën: Tevreden. De eerste zin beantwoordt de vraag die ik in de recensie stelde.

3. Grieks-Hebreeuws denken: De reactie van de auteurs noemt vier denkkaders: Grieks denken, Hebreeuws denken, barbaars denken en bijbels denken. Ondanks de uitvoerigheid van deze reactie blijft hun uitleg echter onduidelijk en lijkt de stelling 'dat het Hebreeuwse cultuur-denken het dichtst bij de beleving van de Bijbel staat', onaanvechtbaar is. De aandacht van de schrijver blijft vervolgens gericht op onjuistheden in het Griekse denken, terwijl mijn recensie hierbij juist de vraag wil stellen of het NT zich ook niet tegen een Hebreeuws denken keert, dat grote delen van de waarheid van de Bijbel bedekte. De Messias en de apostelen kregen vaak meer weerstand van joden dan van heidenen. Ik merk tegelijk dat een definitie van wat de auteurs nu precies bedoelen met 'Hebreeuws denken' noodzakelijk is. Soms geeft de reactie mij de indruk dat 'Hebreeuws denken' aan 'bijbels denken' gelijk staat en soms lijkt men hieraan een andere betekenis te geven. In de christelijke theologie en filosofie verwijst het Hebreeuwse denken veelal naar het denken zoals zich dat ontwikkelde in het joodse volk en hun traditie (bijv. *Misjna*, *Talmoed*, enz.). Die gangbare definitie laat zich echter niet overal toepassen in deze reactie. Nu schrijven de auteurs: 'Het wijzen op eventuele gevaren van het denken binnen het Judaïsme is niet het hoofdthema van *Wake Up!*', waarmee ze hetgeen ik in mijn recensie aanstipte erkennen. Dat het boek hier niet op ingaat is spijtig, omdat dit juist in het NT een belangrijke thematiek is binnen het gesprek over de joodse leefregels en haar schaduwen. Daarmee kiest het boek voor een 'of/of-denken' en blijft de vraag onbeantwoord of het Hebreeuwse cultuur-denken niet even veel verwijderd ligt van het bijbelse denken als het Griekse cultuur-denken ('en/en-denken').

4. Izaäk een kleine jongen: De schrijvers geven een goede reactie op de opmerkingen die ik in mijn recensie vermeldde. De methodische verantwoording die ze hierin bieden was ik graag in het boek tegengekomen.

5. Continuïteit en discontinuïteit: Heldere reactie.

6. Sabbat en vrede: De reactie geeft geen antwoord op mijn vraag naar de joodse bronnen die onderbouwen dat de sabbat vooruitwijst naar het vrede. Juist een aanhaling als Tamid 7:4 in de reactie van de auteurs, verwijst volgens het joodse werk Sifra, *Bechukosai* 26:8 naar de *Olam Ha-Ba* waarin alle machten van het kwaad voorgoed verdreven zijn. Ik kan enkel hier opnieuw verwijzen naar het invloedrijke onderzoek van Simcha Raphael dat met lof is ontvangen binnen de joodse

wereld. Een verantwoord spreken over het wezen van het vrederijk en dat van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, wordt daarin uitgewerkt.

7. Gedegener onderzoek: Het aanzetten tot gezamenlijke zoektocht en het bevragen van theologische standpunten is goed. De vraag naar een verantwoorde onderbouwing blijft echter bestaan voor *Wake Up!*